

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ОҚУ - АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІ
БАЛАЛАРДЫ ЕРТЕ ДАМУЫ ИНСТИТУТЫ**

**МЕКТЕПKE ДЕЙІНГІ ЕРЕСЕК ЖАСТАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ
ҚАРЖЫЛЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ БОЙЫНША
ӘДІСТЕМЕЛІК ҚҰРАЛ**

**МЕТОДИЧЕСКОЕ ПОСОБИЕ
ПО ФОРМИРОВАНИЮ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ ДЕТЕЙ
СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА**

Астана 2025

*Қазақстан Республикасы Оқу - ағарту министрлігі
Балаларды ерте дамыту институты базасында әзірленген*

Мектепке дейінгі ересек жастағы балалардың қаржылық сауаттылығын қалыптастыру бойынша әдістемелік құрал: Әдістемелік құрал – Астана, 2025. –33 б.

Пікір жазғандар:

Керимбаева Р. К., п.ғ.к., профессор;

Тубаева Г. С., меңгеруші;

Ешмуханова А. А., әдіскер.

Әдістемелік құралда мектеп жасына дейінгі балалардың қаржылық сауаттылығын қалыптастыру бойынша жұмыстың негізгі бағыттары берілген.

Аталған әдістемелік құрал мектепке дейінгі ұйымдардың әдіскерлері мен педагогтеріне, мектеп жасына дейінгі балалардың ата-аналарына арналған.

Әдістемелік құрал ҚР ОАМ Балаларды ерте дамыту институтының Ғылыми-әдістемелік кеңесінде қаралып, ұсынылған (2025 жылғы 29 шілдедегі № 11 хаттама).

Балаларды ерте дамыту институты, 2025 ж.

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБА

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына¹ сәйкес мектепке дейінгі білім берудің мақсаты — жеке тұлғаны дамыту болып табылады. Қаржылық сауаттылықты қалыптастыру тәрбиеленушінің шынайы өмірді қабылдауын, ақшаны пайдалана білуін, еңбектің құндылығын түсінуін, шығындарды жоспарлай алуын, сондай-ақ тұтынуға саналы көзқарасын қамтиды.

Нарықтық экономика жағдайында әрбір адам күн сайын қаржылық шешімдер қабылдау қажеттілігіне тап болады: бюджетті бөлу, сатып алу, қалаулар мен қажеттіліктер арасында таңдау жасау. Бұл дағдылардың негіздері балалық шақта — ересектерді бақылау, тұрмыстық және ойындық жағдаяттарға қатысу, сондай-ақ мақсатқа бағытталған педагогикалық қолдау арқылы қалыптасады.

Мектепке дейінгі жас — қаржы туралы бастапқы түсініктерді қалыптастыру үшін неғұрлым қолайлы кезең. Баланың қиялы белсенді дамиды, әлеуметтік дағдылары мен қарапайым логикалық ойлауы қалыптасады. Мұның бәрі қаржылық түсініктерді балалардың қол жетімді және табиғи түрде — ойын, ертегілер, балалар әрекетінің түрлері және қоршаған әлемді бақылау арқылы меңгеруіне жағдай жасайды.

Мектепке дейінгі жаста қаржылық тәрбие абстрактілі экономикалық ұғымдарды зерттеумен шектелмеуі қажет. Негізгі міндет — балада өмірлік маңызды түсініктерді қалыптастыру, мысалы: «ақша еңбек ету арқылы табылады», «қалау» мен «қажет» арасында таңдау жасай білу керек, «үнемдеу — жақсы қасиет» және басқалар. Бұл қарапайым түсініктер болашақта саналы қаржылық сауаттылықтың негізі болады.

Сонымен қатар, мектеп жасына дейінгі балаларда қаржылық сауаттылықты қалыптастыру ата-аналармен тығыз ынтымақтастықты қажет етеді, өйткені отбасы баланың алғашқы экономикалық мектебі болып табылады. Ата-аналар үлгі көрсету және бірлескен іс-шараларға қатысу арқылы педагогтер жұмысының ықпалын едәуір арттыра алады.

Осылайша, мектеп жасына дейінгі балаларда қаржылық сауаттылықты қалыптастыру бойынша жүйелі және мақсатқа бағытталған жұмыс заманауи білім беру мен тәрбиенің өзекті міндеті болып табылады. Бұл қоғамда сәтті бейімделу үшін қажетті қасиеттер — балалардың жауапкершілігін, бастамашылығын, шешім қабылдау және өз әрекеттерінің себеп-салдарын түсіну қабілетін дамытуға ықпал етеді.

Әдістемелік құралдың мақсаты — мектепке дейінгі ересек жастағы балалардың қаржылық сауаттылығын қалыптастыру бойынша педагогтерге әдістемелік көмек көрсету.

¹ <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200029031>

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДА ҚАРЖЫЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ БОЙЫНША ЖҰМЫСТЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасында² мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық және зияткерлік дағдыларын дамыту бойынша мынадай міндеттер көзделеді:

- «бір», «көп» ұғымдарын ажырату;
- 5-ке дейін реттік санау дағдыларын дамыту;
- реттік сан есімдерді атау;
- сандарды реті бойынша атау;
- «қанша?», «нешінші?», «барлығы қанша?», «қанша болды?», «қаншасы қалды?» сұрақтарына жауап беруге үйрету;
- 10 көлеміндегі сандарды тура және кері санауға жаттықтыру;
- 10 көлеміндегі сандарды салыстыру, саны кем затқа бір зат қосу арқылы теңсіздіктен теңдік немесе саны көп заттан біреуін алып тастау арқылы теңдіктен теңсіздік шығару;
- балаға қоршаған ортадағы кез келген зат – ойыншықтар, киім-кешек, тамақ, компьютер – адамдардың еңбегінің нәтижесі екенін түсіндіру. Бұл дағдылардың барлығы қаржымен тікелей байланысты.

Мектепке дейінгі жаста қаржылық сауаттылық негіздерін қалыптастыру бойынша жұмыс жан-жақты, жүйелі болуы, балаларға жақын және түсінікті әрекет — ойынға, көрнекіліктерге және өмірлік жағдайларға негізделуі қажет. Тәрбиелеу-білім беру процесінде қаржылық сауаттылық бойынша қолдануға болатын негізгі бағыттар:

1. Ақшамен таныстыру: сыртқы түрі мен пайдаланылуы

Ақша туралы бастапқы түсініктер:

- ақша белгілерімен таныстыру (монеталар, купюралар — олардың мөлшері, түсі, сандық мәні, бейнелері);
- ақша не үшін қажет екенін түсіндіру — айырбастау құралы;
- ойындар мен тапсырмаларда ойыншық ақшаны пайдалану;
- ақшаға не сатып алуға болатынын және не сатып алуға болмайтынын талқылау (достық, денсаулық және т.б.) арқылы қалыптастыру қажет.

Балаларға ақшаны тек қана көрсетіп қоймай, оны ересектер еңбек етіп табатынын, сондықтан оның құнды екенін түсіндіру маңызды. Ұйымдастырылған іс-әрекеттерде ақшалардың суретін суретін салу, жапсыру, монеталарды номиналы мен түсі бойынша іріктеуге арналған тапсырмалар беруге болады.

2. Табыс көзі ретінде еңбек және мамандықтар туралы түсініктер қалыптастыру

Педагог балаларға ақшаның қайдан келетінін түсіндіруі қажет. Бұл бағыт мыналарды қамтиды:

² <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1600014235>

- ата-аналардың және басқа ересектердің еңбектерімен таныстыру (тәрбиеші, дәрігер, сатушы, құрылысшы және т. б.);
- мамандықтар туралы иллюстрациялар қарастыру және әңгімелесу;
- Ойындар: «Анам/әкем кім болып жұмыс істейді», «Кім не істейді?», «Менің болашақ мамандығым»;
- адамның қалай жұмыс істейтіні және ол үшін ақша алатындығы туралы шағын әңгіме құрастыру.

Бұл балаларға еңбек пен ақша табудың өзара байланысын түсінуге көмектеседі, сондай-ақ еңбекті және адамдардың еңбегін құрметтеуге баулиды.

3. Дүкендермен, банктермен, ақша жинайтын сандықшалармен (копилкалармен) таныстыру

Бұл бағыт балаларға негізгі экономикалық ұғымдарды:

- дүкен, дәріхана ойындарын ойнау: сатып алу, өнімді таңдау, тапсыру, сатып алушы-сатушы;
- дүкендер, дәріханалар, кассалар, тауарлардың бағалары көрсетілген сөрелер мен банкоматтардың макеттерін пайдалану;
- дүкенге, дәріханаға баруды көрсету, өнім мен бағаны талқылау;
- «банк» және «банкомат» ұғымдарын енгізу — банкте кім жұмыс істейді, карта деген не?, ақшаны қалай алуға болады?;
- жинақтау құралы ретінде ақша жинайтын сандықшалармен таныстыру — (жеке ақша жинайтын сандықшалар, бір зат үшін жинақтау туралы топтық жоба түрінде) арқылы меңгеруге көмектеседі.

Осы нысандар арқылы балалар сатып алуды жоспарлау, тауарларды таңдау, қоғамдық орындардағы мінез — құлық ережелерін сақтау, тіпті ақшаның таусылуы мүмкін ресурс екенін түсінуді үйренеді.

4. Жоспарлау және үнемдеу туралы түсініктерді дамыту

Бұл бағытта:

- «қалау» мен «қажет» арасында таңдау жасау дағдыларын қалыптастыруға;
- шығындарды қарапайым түрде жоспарлауды меңгеруге;
- ресурстарды қалдыру және сақтай білу деген үнемдеу ұғымдарын енгізуге;
- таңдау жағдайларын ұйымдастыруға: белгілі бір сомаға не сатып алу қажет, қайсысы маңызды;
- «арманның орындалуына жинаймыз» ойынына (ойыншыққа, кітапқа, сыйлыққа) көңіл бөлінеді.

Осы жаттығулар арқылы балалар шешім қабылдауды үйренеді және ақшаның барлығын бірден жұмсауға болмайтынын — кейінге қалдыру мен есептей білудің маңызды екенін түсіне бастайды

5. Көркем әдебиетпен жұмыс (ертегілер, әңгімелер)

Көркем әдебиет мектеп жасына дейінгі балалардың қаржылық түсініктерін дамытуда маңызды рөл атқарады. Ертегілер мен әңгімелер:

-еңбекқорлық пен жомарттық, үнемділікпен байланысты адамгершілік қасиеттерді қалыптастыруға;

- кейіпкерлердің мінез-құлқын талдау: кім еңбек етеді, кім жалқау, кім көмектеседі, кім үнемдейді немесе ақшаны ойланбастан жұмсайды және т.б.;

- моральдық әңгімелерді және олардың қаржылық жағдайлармен байланысын талқылауға ықпал етеді.

Ұсынылатын шығармалар:

«Құмырсқаның қанағаты» — қолда барға қанағат ету, үнемдеу туралы;

«Тиін мен кірпі» — дос болу, бөлісу, сараң болмау туралы;

«Кішкентай бағбан» — еңбекқорлық пен жауапкершілік туралы;

«Құлын, қозы, лақ» — ортақ шешімге келу, бірігіп әрекет ету туралы.

Осындай ертегілер мен әңгімелерді, адамгершілік қасиеттер мен кейіпкерлердің өмірінен алынған мысалдарды талқылау қаржы туралы ұғымдарды кеңейтуге көмектеседі, бұл тәрбиелеу-білім беру процесін мағыналы етуге септігін тигізеді.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДА ҚАРЖЫЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ БОЙЫНША ЖҰМЫСТЫҢ ӘДІСТЕРІ МЕН НЫСАНДАРЫ

Мектеп жасына дейінгі балаларда қаржылық сауаттылықты қалыптастыру олардың жас және жеке ерекшеліктерін, жетекші әрекеті — ойындарды ескере отырып құрылуы қажет. Педагогтің негізгі міндеті-балаларға тек ақпарат беріп қоймай, олардың тәрбиелеу-білім беру процесіне белсенді қатысуына және өзбетінше пікірін айтуына жағдайлар жасау. Бұған жұмыстың тиімді әдістері мен нысандарын дұрыс таңдау арқылы қол жеткізуге болады.

Төменде білім беру ұйымы жағдайларында қолданылатын неғұрлым тиімді әдістер мен нысандар берілген:

1. Ойын жағдаяттары

Ойын — мектеп жасына дейінгі балалардың жетекші әрекеті. Ойын арқылы балалар әлеуметтік рөлдерді, мінез-құлық ережелерін, айналасындағы адамдармен қарым-қатынасты меңгереді.

Ойын жағдаяттарының үлгілері:

- «Біз дүкендеміз»: шартты ақшаны пайдаланып тауарларды сатып алу және сату;

- «Армандаған затқа ақша жинаймыз»: балаға қалаған затын алу үшін шартты соманы жинақтау ұсынылады;

- «Досыма сыйлық»: бала белгілі бір бюджеттен шығындарды жоспарлайды;

- «Себетті толтырайық»: берілген сомаға азық-түліктерді таңдау.

Нәтижесінде балалар шешім қабылдауға, ресурстарды бөлуге, ережелерді сақтауға және алға қойған мақсатты орындауға үйренеді.

2. Әңгімелесу

Әңгімелесу — қаржылық түсініктерге саналы көзқарасты қалыптастырудың жетекші әдістерінің бірі. Әңгіме барысында педагог балаларға өз тәжірибелерін қолданып, қорытынды жасауға, сұрақтар қоюға және тақырыпқа деген қызығушылықты дамытуға көмектеседі.

Әңгіменің тақырыптары:

- Ақша не үшін қажет?
- Ақшаны кім табады?
- Неліктен еңбек ету маңызды?
- Ақша жинау сандықшасы деген не?
- Неге әрқашан қалағанымызды сатып ала алмаймыз?

Нәтиже: адамгершілік қасиеттерге тәрбиелеу, сөйлеуді дамыту, логикалық ойлауды, талқылау және дәлелдеу қабілетін дамыту.

3. Сюжетті-рөлдік ойындар

Тәрбиеленушілердің қаржылық сауаттылығын қалыптастыру үшін мектепке дейінгі ұйымда балалар күні бойы сюжетті-рөлдік ойындарды ойнай алатын дамытушы орта ұйымдастыру ұсынылады:

- «Теңге алу»;
- «Айырмашылығын табу»;
- «Банкомат»;
- «Ақша жұмсауды үйренеміз»;
- «Әмиян»;
- «Сұлулық салоны»;
- «Дәріхана»;
- «Сауда орталығы»;
- «Отбасы дүкенге барады»;
- «Банк және клиенттер»;
- «Ойыншықтар дүкені»;
- «Пошта — коммуналдық қызметтерге ақы төлеу»;
- «Мамандықтар: кім қалай ақша табады».

Ойын барысында тәрбиеленушілер түрлі жағдайларда қарым-қатынас жасауды, ересектердің еңбегін құрметтеуді үйренеді, ынтымақтастық пен өзін-өзі көрсету дағдылары дамиды.

Рөлдерді ауыстыру және ойыннан кейін қатысушылардың мінез-құлқын талқылау маңызды.

Нәтиже: бастамашылықты, дербестікті, қарым-қатынас дағдыларын дамыту, еңбек пен ақшаның өмірдегі рөлін түсіну.

4. Мультфильмдер мен бейнематериалдар қарау

Заманауи мультфильмдер мен үйретуші роликтер қызықты түрде балаларды қаржылық түсініктермен таныстыруға мүмкіндік береді.

Ұсынылатын мультфильмдер мен бейнероликтер:

- «Балаларға арналған қаржылық сауаттылық әліппесі» (қысқа бейнероликтер топтамасы);

- Мультфильмдер топтамасы «Алдар Көсе мен Бай». Қаржылық сауаттылық әліппесі» (айырбастау, сатып алу туралы), «Әке мен бала » (еңбек ету арқылы келген заттарды бағалау), «Бір уыс мақта».

Мультфильмдерді көріп болғаннан кейін талқылау, онда балалар өз әсерлерімен бөліседі, сұрақтарға жауап береді және қорытынды жасайды.

Сондай-ақ, тәрбиеленушілердің өз қолдарымен жасаған мультфильмдері мен олардың қатысуымен театрландырылған қойылымдарды көрсету, оларды көру үшін ата-аналарға билеттер сатып алуды ұсынуға болады, бұл балалардың қаржылық сауаттылық негіздерін түсінуіне ықпал етеді.

Нәтиже: тұрақты ассоциативті байланыстарды қалыптастыру, көру арқылы есте сақтауды дамыту, қаржылық тақырыпқа қызығушылық таныту.

5. Шығармашылық тапсырмалар

Шығармашылық балаларға қаржылық ұғымдар туралы түсініктерін білдіруге мүмкіндік береді. Сурет салу, мүсіндеу, жапсыру және құрастыру арқылы балалар үйренгендерін бекітеді және қаржылық жағдайларды ойша елестетеді.

Тапсырма нұсқалары:

- Өзі ақша жинайтын сандықшаның суретін салу;
- Жапсыру: «100 теңгеге не сатып алуға болады»;
- «Ақша купюраларын» құрастыру;
- Сурет салу: «Менің болашақ мамандығым»;
- Коллаж: «Мен не қалаймын және оны сатып алу үшін қалай ақша жинаймын».

Нәтиже: ұсақ моториканы, сыни ойлауды дамыту, әрекет арқылы ұғымдарды бекіту.

6. Ата-аналармен бірлескен іс-шаралар

Ата-аналар балаларда қаржылық түсініктерді қалыптастыруда негізгі рөл атқарады. Бірлескен іс-шаралар отбасын тәрбиелеу-білім беру процесіне тартуға ықпал етеді.

Отбасымен жұмыс жүргізу нысандарының үлгілері:

- «Менің отбасым және ақша» жобасы;
- «Отбасы бюджеті» үй тапсырмасы;
- Ата-аналармен бірге жасаған ақша жинайтын сандықшалардың көрмесі;
- Викторина «Қаржы әліппесі»;
- Экономикалық тақырыптағы ертегілерді бірге оқу және талқылау.

Сонымен қатар, мектеп жасына дейінгі балалардың қаржылық сауаттылығын қалыптастыру үшін педагогтер тәрбиеленушілермен және олардың ата-аналарымен бірге балалардың қолөнер бұйымдарының жәрмеңкелерін ұйымдастыра алады, онда балалар қолдан жасаған бұйымдарын (гипс, жүн, бисер, сазбалшық және т.б.) сатады.

Нәтиже: балалар мен ата-аналардың қарым-қатынасын нығайту, отбасының қаржылық мәдениет деңгейін арттыру, үй жағдайларында баланың дағдыларын дамыту.

Ата-аналармен ынтымақтастық әріптестік сипатта болуы және «балабақша — отбасы» бірыңғай білім беру кеңістігін құруға бағытталуы қажет. Педагогтер мен ата-аналардың әрекеттері келісілген жағдайда ғана мектеп жасына дейінгі балаларда қаржылық сауаттылықтың тиімді қалыптасуын қамтамасыз етуге болады.

Ата-аналарға ақпарат беріп қана қоймай, олардың осы процестегі рөлін түсінуге, бірлескен әрекеттің қызықты түрлерін ұсынуға, тәжірибемен және жетістіктерімен бөлісуге көмектесу маңызды. Қаржылық сауаттылық — мұнда отбасының үлгісі шешуші рөл атқаратын сала, ал мектепке дейінгі ұйым оны қалыптастыруда маңызды көмекші болып табылады.

Жұмыстың әдістері мен нысандарын таңдау балалардың жас ерекшеліктеріне, қызығушылықтары мен жеке ерекшеліктеріне икемді және бейімделген болуы қажет. Педагогтің балаларға таңдау, еркіндік беру, қолдау және бірге зерттеу атмосферасын орнатуы маңызды. Тек осындай жағдайларда ғана қаржылық сауаттылықты қалыптастыру бейресми емес, қызықты және есте қаларлық процесс болады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Мектеп жасына дейінгі балалардың қаржылық сауаттылығын дамыту —олардың болашағына инвестиция болып табылады. Ерте жастан бастап бала: ақша, сатып алу, жинақтау, қажеттіліктер мен қалаулар сияқты қарапайым, бірақ маңызды қаржылық ұғымдарды меңгере алады. Дәл осы кезеңде алғашқы мінез-құлық үлгілері қалыптасады, содан кейін олар бекітіліп, ересек өмірге ауысады.

Мектеп жасына дейінгі балалардың қаржылық сауаттылығын қалыптастыру оларға түсінікті түрде, ойын әрекеті және көрнекілікті қолдану арқылы өтуі тиіс. Сюжетті-рөлдік ойындарды, ертегілер мен практикалық тапсырмаларды қолдану, отбасымен бірге талқылау балаға ақша туралы біліп қана қоймай, алған білімдерін кейбір жағдайларда іс жүзінде қолдануға көмектеседі.

Есте сақтау маңызды:

Қаржылық сауаттылық — ақшаны санау ғана емес, сонымен қатар жоспарлау, талдау, таңдау жасау қабілеті.

Мұнда ата-аналар мен педагогтер негізгі рөл атқарады: олар ақшаға құнды зат ретінде қарауды, ақшаны орынды жұмсауды, қаржылық шешімдерді жауапкершілікпен қабылдауды үйретеді.

Қаржылық мәдениет — адамның жалпы мәдениетінің бөлігі. Ол дербес, жауапты, өзіне сенімді тұлғаларды тәрбиелеуге ықпал етеді.

Мектепке дейінгі жас — баланы жалықтырмай, қызықты түрде негізгі ұғымдармен таныстыру және дағдыларды дамыту үшін қолайлы кезең. Ересектердің қолдауы, эмоцияларды білдіру және жағымды үлгілер көрсету тұрақты мінез-құлық қалыптастыру үшін жайлы жағдай жасайды.

Осылайша, қаржылық сауаттылықты үйрету баланың ақыл-ойы мен практикалық дағдыларын дамытып қана қоймайды, оның келешектегі әлауқатының, сенімділігінің және өмірде табысты болуының негізін қалыптастырады.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДА ҚАРЖЫЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ БОЙЫНША АТА-АНАЛАРҒА АРНАЛҒАН ПРАКТИКАЛЫҚ КЕҢЕСТЕР

БАЛАЛАРДЫҢ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

1. Балаға отбасында қандай қажеттіліктер бар екенін айту. Ең алдымен, тапқан ақшаны негізгі қажеттіліктерді қанағаттандыруға жұмсау керек екенін түсіндіру: коммуналдық төлемдерді төлеу, азық-түлік, киім-кешек, дәрі-дәрмек және т. б. сатып алу.

Баламен бірге отбасының қажеттіліктері мен оларды қанағаттандыратын заттарды (тамаққа деген қажеттілік – азық – түлік, тұрғын үйге деген қажеттілік – коммуналдық төлемдерді төлеу, киімге деген қажеттілік - киімдер және т.б.) бейнелейтін коллаж - сызба құрастыру.

Балалардың «мен қалаймын» деген сөзін тыңдай отырып, олардан: «Бұл саған не үшін қажет?» - деп сұрау. Коммуналдық төлемдерді төлеу және азық – түлік, дәрі-дәрмек сатып алу сіздің немесе оның қалауынан әлдеқайда маңызды екенін бала түсінетіндей етіп диалог құру.

2. Супермаркетке баруды жоспарлағанда баланы осы жорыққа дайындалуға тарту. Сатып алу туралы алдын-ала ойлану, оны баламен талқылау. Онымен бірге сатып алатын тауарлардың суреттерін қиып, қағаз парағына жабыстыру.

Супермаркетке келгенде балаға сатып алуды жоспарлаған заттарды сөрелерден табуын айту. Ол жақсы мен жаманның, қымбат пен арзанның және олардың арасындағы баламаларды таңдауды, талдауды үйренеді.

Супермаркетті аралап жүргенде бала себетке не салып жатқаныңызды суреттерден бақылайды. Бұл оны әдемі ойыншықтары бар сөрелерден алшақтатады және сізді балаңыздың қыңырлығы мен жоспарланбаған шығындардан құтқарады. Үйге келгенде баламен бірге сатып алған заттарды қарастыру және одан бұл заттардың не үшін қажет екенін айтуды сұрау (бұл зат қандай қажеттілікті қанағаттандырады). Көрсеткен көмегі үшін баланы мадақтау.

БАЛАЛАРДЫ ЕҢБЕК ПЕН АҚШАНЫҢ АРАСЫНДАҒЫ БАЙЛАНЫСТЫ ТҮСІНУГЕ ҮЙРЕТУ

Бала ақшаны ешкім жай бермейтінін түсінуі қажет.

1. Балаға өзіңіздің мамандығыңыз, қайда жұмыс істейтінііз, немен айналысатыныңыз туралы айту.

Мүмкіндік болса баланы өзімен бірге жұмысқа ертіп апару, әріптестерімен таныстыру, қол жеткізген жалпы нәтижелерде әрбір қызметкердің еңбегі қаншалықты маңызды екенін түсіндіру. Мамандықтың жағымсыз жақтарын жасырмау керек, мысалы: «түзетуші, редактор, ғалым, жазушы, сәулетшілердің көзі шаршайтынын, өйткені олардың көп оқып,

жазатынын, сызбалармен жұмыс істейтінін, полиция қызметкерінің жұмысы өте қауіпті» екенін айту. Балада белгілі бір мамандық туралы шынайы түсінік қалыптасуы қажет.

2. Баламен «мамандықтар» ойынын ойнау. Үйде жұмыс істеп жүрген кезде балаға біраз уақыт «тележурналист болуға» және «Пайдалы кеңестер» хабарын дайындауды ұсыну. Ол анасынан «Дәмді сорпаны қалай дайындауға болады», «Түймені қалай тігу керек», «Кілемді қалай тазалау керек?» және басқа тақырыптар бойынша сұхбат алуына болады.

БАЛАҒА ТАУАРДЫ ТАҢДАУДЫ ЖӘНЕ САТЫП АЛУДЫ ҮЙРЕТУ

1. Баламен бірге супермаркетке бару. Оған түрлі азық-түліктер мен тауарлардың қай жерде екенін көрсету: нан-тоқаш, сүт, кеңсе тауарлары, ойыншықтар және т. б. Оның назарын өнімдердің әртүрлі пішіндеріне, өлшемдеріне, безендірілуіне: шырын кіші және үлкен пакеттерде, банкаларда, бөтелкелерде; нан: ақ, қара, кіші және үлкен (кірпіш және дөңгелек) болатынына аудару. Бағасына, жарамдылық мерзіміне, сапасына назар аудара отырып, өзіне қажет тауарды таңдау қажет екенін түсіндіру.

Балаға сатып алатын азық-түліктердің санын ойлау керек екенін, қанша қажет болса, сонша сатып алу керектігін айту. Азық-түліктер арзан болса да, оны көп сатып алудың қажеті жоқ, себебі олардың бұзылып кетуі мүмкін екенін, жарамдылық мерзімі өткеннен кейін қолдануға болмайтынын түсіндіру.

2. Сатып алу үшін қалай төлеуге болатынына баланың назарын аудару: қолма-қол ақшамен немесе карточканың көмегімен. Әрбір төлем әдісінің қандай артықшылықтары бар екенін айту (карточка бойынша төлеген кезде – қалған ақша талап етілмейді, қолма-қол ақшамен төлеу қаражатты есептеуге мәжбүр етеді, өйткені қалтадағы қолма-қол ақша әрқашан шектеулі).

3. Дүкенге барар алдында баламен не сатып алатынын талқылау. Оған дүкенде сатылатын тауарлардың апта сайын шығатын жарнамалық буклеттерін көрсету және тауарларды жеңілдікпен сатып ала отырып, ақшаны қалай үнемдеуге болатынын айту.

БАЛАҒА АҚША САНАУДЫ ҮЙРЕТУ

1. Балаға ұсақ монеталарды жинап, банкаларға (қораптарға) салуды тапсыру. Баламен бірге апта ішінде жинаған ақшасын санау. Осы сомаға не сатып алуға болатынын айту. Балаға еңбегі үшін төленген ақша туралы және оларға құрметпен қарау керек екені туралы әңгімелеу.

2. Баланы дүкенге жиі ертіп бару. Осылайша, балалар айналадағы заттардың құнын білетін болады және барлық азық-түліктер, киім-кешек, ойыншықтарға ата-аналардың еңбегі үшін алған ақшасымен төленетінін түсінеді.

3. Баланың бүлдірген (сындырған) заттарын (киім-кешек, кітаптар, ойыншықтар) назардан тыс қалдырмау.

Балаға бүлінген затты сатып алуға жұмсаған ақша сомасын санап, көрсету. Бұл затты жаңадан сатып алу қомақты ақшаны қажет ететінін

түсіндіру. Бала сынған, бүлінген заттардың барлығы бірден жаңаға ауыстырылатынына үйренбеуі керек. Балаға себеп-салдарлық тізбек айқын байқалуы қажет: ол затты бүлдірді, енді ол жоқ, пайдалана алмайды.

Балаға бүлінген, сынған затты бірге жөндеуді ұсыну.

БАЛАҒА ОТБАСЫЛЫҚ БЮДЖЕТТІ ЖОСПАРЛАУДЫ ҮЙРЕТУ

1. Баламен бір аптаға (айға) отбасылық шығындар кестесін жасау. Кесте: азық-түліктер, тәттілер, киім-кешек, коммуналдық қызметтер, ойыншықтар, жол жүру, дәрі-дәрмектер, қомақты сатып алу және ойын-сауық бөлімдерін қамтуы мүмкін.

2. Балаға қызықты болу үшін кестенің әр бөлімін суретпен немесе таңбамен белгілеу.

3. Кестені күн сайын толтыру. Мысалы, сүт, нан, май сатып алынса, бала жұлдызшаны «Тамақ өнімдері» бөліміне, ал ойыншық, кітап сатып алған жағдайда «Ойыншықтар» бөліміне жұлдызшаны жапсырады.

4. Аптаның соңында қорытынды жасау. Ақша не сатып алу үшін көп жұмсалды? Қандай бөлімдер бос қалды?

5. Баламен бірге қомақты тауар немесе зат сатып алу үшін ақшаны үнемдеу керек деген қорытынды жасау.

6. «Отбасылық бюджетті қалай үнемдеуге болады?» деген тақырыпта баламен сөйлесіп, ережелер немесе кеңестер әзірлеп, жазып қоюға болады.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ БОЙЫНША ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАР

«Қымбат-арзан» дидактикалық ойын

Мақсаты: балаларға азық-түлік түрлері туралы түсінік беру; тауарды талдауға, арзан заттан қымбат затқа қарай (немесе керісінше) ретімен орналастыра отырып, арифметикалық әрекеттерді қолдануға үйрету.

Материал: азық-түлік өнімдері, монеталар бейнеленген карточкалар.

Барысы: 1- нұсқа. Балаларға карточкалар ұсынылады, олар азық-түлік өнімдерін өсу ретімен арзаннан қымбатқа қарай және керісінше орналастыруы қажет.

2-нұсқа. Балаларға азық-түлік өнімдері бейнеленген карточкалар беріледі, бағаны азық-түлікпен сәйкестендіру қажет.

«Мамандық» дидактикалық ойын

Мақсаты: балаларды еңбектің нәтижелері мен адамның мамандығы арасында байланыс орнатуға үйрету. Балалардың әртүрлі мамандықтарға және олардың адам өміріндегі маңызын білуге қызығушылығын ояту.

Материал: әртүрлі мамандықтар және мамандық иелері қолданатын құралдар мен заттар бейнеленген карточкалар.

Барысы: бала мамандықты сол мамандық иесі қолданатын заттармен және құралдармен сәйкестендіреді.

Карточкаларды сәйкестендіре отырып, бала осы мамандықтың маңыздылығы туралы немесе осы мамандық бойынша жұмыс істейтін ата-аналары туралы айтады.

«Банк» сюжетті-дидактикалық ойын

Мақсаты: банк жұмысымен таныстыру, банкте жұмыс істейтін қызметкерлер және банкте жүргізілетін операциялар туралы әңгімелеуге үйрету.

Материал: ойыншық ақша: монеталар мен банкноттар. Ойынға арналған құрал-жабдықтар.

Барысы: тәрбиеші балаларға банктегі жағдаятты ойнауды ұсынады. Балалар рөлдерге бөлінеді. Банк қызметкерлері өз орындарына отырады. Қалған балалар-клиенттер болады.

Банкте кеңесшілер бар, олар әрбір клиентке карталар дайындайды, валюталар береді немесе оларды ауыстырады.

Сондай-ақ банкте банкомат бар. Банкоматтан келушілер жинақ картасы арқылы ақша алады. Картаны арнайы терезеге қойып, пинкодты тереді, белгілі бір функцияларды орындайды (қолма-қол ақшаны алу), содан кейін картаны және терезедегі ақшаны алады.

Сондай-ақ, банкте басқарушы бар. Банк басқарушысы қызметкерлерге міндеттерін ескертеді. Жаңа қызметкерлерді жұмысқа қабылдайды, оларды

жұмыс істеуге ынталандырады. Ойын барысында әртүрлі жағдаяттар ойналады.

«Дүкен» дидактикалық ойын

Мақсаты: балаларда өзіне деген сенімділікті қалыптастыруға баулу, айналасындағы адамдармен қарым-қатынас жасауға ынталандыру. Еңбекті құрметтеуге тәрбиелеу.

Материал: дүкенге арналған атрибуттар: ақша, тауарлардың бағалары, чектер, көкөністер мен жемістердің муляждары, ойыншықтар.

Барысы: 1-нұсқа. Балаларға дүкеннің атауын ойлап табу, дүкенде не сатылатыны және дүкеннің ашылуы туралы жарнама ойластыру ұсынылады. Балалар жарнамалардың суретін салады және ұсынады.

2-нұсқа. Балаларға белгілі бір купюра беріледі және осы ақшаға дүкеннен қандай да бір тауар сатып алу тапсырылады. Балалар тауарларды таңдайды және бағасын есептейді.

«Қателеспе» дидактикалық ойын

Мақсаты: балалардың азық-түлік өнімдерін сатып алу реті туралы білімдерін кеңейту; бір сюжетпен байланысты әрекеттердің заңды тізбегін анықтай білуін қалыптастыру.

Материал: сюжетті суреттер.

Барысы: балаға сюжеттік суреттер ұсынылады, соған сәйкес реттілікті сақтай отырып, әңгіме құрастыру қажет.

«Ойдан шығарып, суретін сал» дидактикалық ойын

Мақсаты: балалардың ақша туралы түсініктерін кеңейту; валюталарды ойлап табуға және олардың суретін салуға үйрету.

Материалдар: қарындаштар, фломастерлер, қағаз.

Барысы: балаларға валюталарды ойдан шығару және олардың суретін салу ұсынылады. Суретін салу процесінде балалар валютаның атауын және оны қайда қолданатынын айтады.

«Ақша жинақтайтын сандықша» дидактикалық ойын

Мақсаты: балалардың ақша туралы түсініктерін кеңейту.

Материалдар: ақша жинайтын сандықша, монеталар.

Барысы: балаларға монеталар мен жинақ сандықша ұсынылады. Тәрбиеші балаларға жұмбақтар жасырады, дұрыс жауап берген балаға монета беріледі, оны жинақ сандықшаға салады. Жұмбақтардың шешуін тауыр болғаннан кейін балалар жинақ сандықшадағы монеталарды санайды.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (ҚР ОАМ 2022 жылғы 3 тамыздағы №348 бұйрығы);
2. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы (ҚР БҒМ 2016 жылғы 12 тамыздағы №499 бұйрығы);
3. Білім беру ұйымдарында «Біртұтас тәрбие» бағдарламасын іске асыру бойынша жұмыс жоспары «ҚР Оқу-ағарту министрінің м.а. 2024 жылғы 30 шілдедегі № 194 бұйрығына 2-қосымша);
- 4.<https://ds4abinsk.ru/wp-content/uploads/2023/10/Пособие-Детско-родит.клуб-Карпенко-Т.В..pdf>

МАЗМҰНЫ

1	Түсіндірме жазба	3
2	Мектеп жасына дейінгі балаларда қаржылық сауаттылықты қалыптастыру бойынша жұмыстың негізгі бағыттары	4
3	Мектеп жасына дейінгі балаларда қаржылық сауаттылықты қалыптастыру бойынша жұмыстың әдістері мен нысандары	6
4	Қорытынды	10
5	1-қосымша Мектеп жасына дейінгі балаларда қаржылық сауаттылықты қалыптастыру бойынша ата-аналарға арналған практикалық кеңестер	11
6	2-қосымша Мектеп жасына дейінгі балалардың қаржылық сауаттылығын қалыптастыру бойынша дидактикалық ойындар	14
7	Қолданылған әдебиеттер	16

*Разработаны на базе Института раннего развития детей
Министерства просвещения Республики Казахстан*

Методическое пособие по формированию финансовой грамотности детей старшего дошкольного возраста: Методическое пособие. – Астана, 2025. – 33 стр.

Рецензенты:

Керимбаева Р. К., к.п.н., профессор

Тубаева Г. С., заведующая

Ешмуханова А. А., методист

В методическом пособии представлены основные направления работы по формированию финансовой грамотности у детей дошкольного возраста

Данное методическое пособие предназначено для методистов, воспитателей дошкольных организаций и родителей детей дошкольного возраста.

Методическое пособие рассмотрено и рекомендовано Научно-методическим советом Института раннего развития детей МП РК (протокол №11 от 29 июля 2025 года).

Институт раннего развития детей, 2025 год

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

В соответствии с Государственным общеобязательным стандартом дошкольного воспитания и обучения¹ целью дошкольного образования является развитие личности. Формирование финансовой грамотности приближает воспитанника к реальной жизни, включает базовые знания и навыки обращения с деньгами, понимание ценности труда, умение планировать расходы, а также осознанное отношение к потреблению.

В условиях рыночной экономики каждый человек ежедневно сталкивается с необходимостью принимать финансовые решения: распределять бюджет, совершать покупки, делать выбор между желаниями и потребностями. Основы такого поведения закладываются ещё в детстве — через наблюдение за взрослыми, участие в бытовых и игровых ситуациях, а также целенаправленное педагогическое сопровождение.

Дошкольный возраст — наиболее благоприятный период для формирования первичных представлений о финансовом поведении. У ребенка активно развивается воображение, формируются социальные навыки, происходит становление элементарного логического мышления. Все это создает условия для освоения финансовых понятий в доступной и естественной для детей форме — через игру, сказки, виды детской деятельности и наблюдение за окружающим миром.

Финансовое воспитание в дошкольном возрасте не должно сводиться к изучению абстрактных экономических понятий. Главной задачей является формирование у ребенка жизненно значимых представлений, таких как: «деньги зарабатываются трудом», «нужно уметь выбирать между «хочу» и «нужно», «экономить — это хорошо», «копить на мечту можно постепенно». Эти простые идеи в будущем станут основой осознанного финансового поведения.

Кроме того, формирование финансовой грамотности у детей дошкольного возраста требует тесного взаимодействия с родителями, поскольку именно семья является первой экономической школой ребенка. Родители через собственный пример и участие в совместных мероприятиях могут существенно усилить эффект от работы педагогов.

Таким образом, систематическая и целенаправленная работа по формированию финансовой грамотности у детей дошкольного возраста является актуальной задачей современного образования и воспитания. Она способствует развитию у детей ответственности, инициативности, способности принимать решения и понимать последствия своих действий — качеств, необходимых для успешной адаптации в современном обществе.

Целью методического пособия является оказание методической помощи по формированию финансовой грамотности детей старшего дошкольного возраста.

¹<https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029031>

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАБОТЫ ПО ФОРМИРОВАНИЮ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

В Типовой учебной программе дошкольного воспитания и обучения предусмотрены следующие задачи по развитию познавательных и интеллектуальных навыков у детей дошкольного возраста:

- различать понятия «один» и «много»;
- развивать навыки порядкового счета до 5;
- называть порядковые числительные;
- называть числа по порядку;
- учить отвечать на вопросы: «сколько?», «который по счёту?», «всего сколько?», «сколько стало?», «сколько осталось?»;
- упражнять в прямом и обратном счете в пределах 10;
- сравнивать числа в пределах 10, преобразовывать неравенство в равенство путем добавления одного предмета к меньшему количеству и наоборот – превращать равенство в неравенство, убрав один предмет из большего количества;
- объяснять ребенку, что любой окружающий предмет – игрушки, одежда, еда, компьютер – является результатом труда людей. Все эти навыки напрямую связаны с финансовым поведением.

Работа по формированию основ финансовой грамотности в дошкольном возрасте должна быть многосторонней, системной и опираться на игровые, наглядные и жизненные ситуации, близкие и понятные детям. Ниже представлены основные направления, которые целесообразно использовать в воспитательно-образовательном процессе:

1. Ознакомление с деньгами: внешний вид и назначение

Первоначальные представления о деньгах должны формироваться через:

- знакомство с денежными знаками (монеты, купюры — их размер, цвет, числовое значение, изображения);
- объяснение, для чего нужны деньги — как средство обмена;
- использование игрушечных денег в играх и заданиях;
- обсуждение, что можно купить на деньги, а что — нельзя (дружбу, здоровье, любовь и т.п.).

Важно не только показывать детям деньги, но и объяснять, что они имеют ценность, так как зарабатываются трудом взрослых. Организованные деятельности могут сопровождаться рисованием, аппликацией, заданиями на сортировку монет по номиналу и цвету.

2. Формирование представлений о труде и профессиях как источнике дохода

Педагогу необходимо объяснить детям, откуда берутся деньги. Это направление включает:

- знакомство с трудом родителей и других взрослых (воспитатель, врач, продавец, строитель и др.);
- рассматривание иллюстраций и беседы о профессиях;
- игры «Кем работает мама/папа», «Кто что делает?», «Моя будущая профессия»;
- создание простых «историй» про то, как человек работает и получает за это деньги.

Это помогает детям понять взаимосвязь между трудом и получением денег, а также воспитывает уважение к труду и людям труда.

3. Знакомство с магазинами, банками, копилками

Это направление помогает детям освоиться в базовых экономических понятиях через:

- игры в магазин, аптеку: покупки, выбор товара, сдача, покупатель-продавец;
- использование макетов магазинов, аптек, касс, полок с ценниками, банкоматов;
- моделирование похода в магазин, аптеку обсуждение ассортимента и цен;
- введение понятия «банк» и «банкомат» — кто работает в банке, что такое карта, как снимают деньги;
- работа с копилкой — как инструмент накопления (в виде личной копилки, группового проекта по накоплению на что-либо).

Через эти формы дети учатся планировать покупки, выбирать товары, соблюдать правила поведения в общественных местах и даже понимать, что деньги — это ресурс, который может заканчиваться.

4. Развитие представлений о планировании и экономии

На этом направлении внимание уделяется:

- формированию умений выбирать между «хочу» и «нужно»;
- освоению элементарного планирования трат;
- введению понятия экономии как умения откладывать и беречь ресурсы;
- организации ситуаций выбора: что купить на определенную сумму, что важнее;
- игре «копим на мечту» (на игрушку, книжку, подарок).

Через эти направления дети получают первый опыт принятия решений и начинают осознавать, что нельзя потратить все сразу — важно уметь откладывать и рассчитывать.

5. Работа с художественной литературой (сказки, рассказы)

Художественная литература играет важную роль в развитии финансовых представлений у детей дошкольного возраста. Сказки и рассказы помогают:

- формировать нравственные ориентиры, связанные с трудолюбием, щедростью, бережливостью;

- анализировать поведение персонажей: кто трудится, кто ленится, кто помогает, кто экономит или тратит бездумно;

- обсуждать моральные уроки и их связь с финансовыми ситуациями.

Рекомендуемые произведения:

«Хан и муравьи» — о бережливости и предусмотрительности;

«Три лентяя» — о труде и ответственности;

«Курочка Ряба» — о ценности имущества;

«Жадный бай и Алдар косе» — о справедливом обмене;

«Бедняк Ахмет и несправедливые советники хана» — о честности и обмане в торговле.

Обсуждение таких сказок в группе помогает закрепить финансовые понятия через эмоции, мораль и примеры из жизни персонажей, что делает обучение более осмысленным и глубоким.

МЕТОДЫ И ФОРМЫ РАБОТЫ ПО ФОРМИРОВАНИЮ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Финансовое воспитание детей дошкольного возраста должно строиться с учетом их возрастных и индивидуальных особенностей и ведущей деятельности — игры. Основной задачей педагога является создание условий, при которых дети не просто получают информацию, но активно вовлекаются в образовательный процесс, эмоционально включаются и самостоятельно делают выводы. Этого можно достичь при грамотном выборе методов и форм работы.

Ниже представлены наиболее эффективные методы и формы, применимые в условиях организации образования:

1. Игровые ситуации

Игра — ведущий вид деятельности детей дошкольного возраста. Через игру дети осваивают социальные роли, правила поведения, взаимодействие с другими людьми.

Примеры игровых ситуаций:

- «Мы в магазине»: покупка и продажа товаров с использованием условных денег;

- «Копим на мечту»: ребенку предлагают накопить условную сумму на желаемый предмет;

- «Подарок другу»: ребенок планирует траты из определенного бюджета;

- «Собери корзину» — выбор продуктов на заданную сумму.

В результате дети учатся принимать решения, распределять ресурсы, соблюдать правила и следовать целям.

2. Беседы

Беседа — один из ведущих методов формирования осознанного отношения к финансовым явлениям. В ходе бесед педагог помогает детям

осмыслить собственный опыт, сделать выводы, задать вопросы и развить интерес к теме.

Темы для бесед:

- Зачем нужны деньги?
- Кто зарабатывает деньги?
- Почему важно трудиться?
- Что такое копилка?
- Почему не всегда можно купить все, что хочется?

Результат: развитие речи, логического мышления, нравственных ориентиров, умения рассуждать и аргументировать.

3. Сюжетно-ролевые игры

Для формирования финансовой грамотности воспитанников, в дошкольной организации рекомендуется организовать развивающую среду, где в течение дня дети могут играть в сюжетно-ролевые игры:

- «Теңге алу»;
- «Найди различие»;
- «Банкомат»;
- «Учимся тратить деньги»;
- «Кошелек»;
- «Салон красоты»;
- «Аптека»;
- «Торговый центр»;
- «Семья идет за покупками»;
- «Банк и клиенты»;
- «Магазин игрушек»;
- «Почта — оплата коммунальных услуг»;
- «Профессии: кто как зарабатывает деньги».

Во время игры воспитанники учатся общению в различных ситуациях, проявляют уважение к труду взрослых, развивают навыки сотрудничества и самовыражения.

Важно чередовать роли и обсуждать поведение участников после игры.

Результат: развитие инициативности, самостоятельности, навыков общения, понимания роли труда и денег в жизни.

4. Просмотр мультфильмов и видеоматериалов

Современные мультфильмы и обучающие ролики позволяют в доступной и интересной форме познакомить детей с финансовыми понятиями.

Рекомендуемые мультфильмы и видео:

- «Азбука финансовой грамотности для детей» (серия коротких обучающих видео);
- Серии мультфильмов «Смешарики. Азбука финансовой грамотности», «Фиксики» (серии о деньгах, банках, копилках), «Трое из Простоквашино» (фермерское хозяйство, отказался от подписки на журналы).

После просмотра проводится обсуждение, в котором дети делятся впечатлениями, отвечают на вопросы и делают выводы.

Также рекомендуется проводить показы мультфильмов, созданных воспитанниками, и театрализованные представления с участием детей, на которые родители приобретают билеты, что также способствует пониманию детьми основ финансовой грамотности.

Результат: формирование устойчивых ассоциативных связей, развитие зрительной памяти, интереса к финансовой теме.

5. Творческие задания

Творчество позволяет детям выражать свое понимание финансовых понятий в доступной форме. Через рисование, лепку, аппликацию и конструирование дети закрепляют изученное и визуализируют финансовые ситуации.

Варианты заданий:

- Нарисовать свою копилку;
- Аппликация «Что можно купить на 100 тенге»;
- Создание «денежных купюр»;
- Рисунок «Моя будущая профессия»;
- Коллаж «Чего я хочу и как накопить».

Результат: развитие мелкой моторики, креативного мышления, закрепление понятий через деятельность.

6. Совместные деятельности с родителями

Родители играют ключевую роль в формировании у детей финансового поведения. Совместные деятельности способствуют вовлечению семьи в образовательный процесс.

Примеры форм работы с семьей:

- Проект «Моя семья и деньги»;
- Домашнее задание «Семейный бюджет»;
- Выставка копилочек, сделанных совместно с родителями;
- Викторина «Финансовая азбука»;
- Совместное чтение и обсуждение сказок на экономическую тему.

Кроме того, для формирования финансовой грамотности у детей дошкольного возраста педагоги совместно с воспитанниками и их родителями могут организовать детские ярмарки поделок, где дети продают изделия, сделанные своими руками (из гипса, шерсти, бисера, глины и др.).

Результат: укрепление детско-родительских связей, повышение уровня финансовой культуры всей семьи, закрепление навыков ребенка в домашних условиях.

Сотрудничество с родителями должно носить партнерский характер и быть направлено на создание единого образовательного пространства «детский сад — семья». Только при согласованности действий педагогов и родителей можно обеспечить эффективное формирование финансовой грамотности у детей дошкольного возраста.

Важно не только давать родителям информацию, но и помогать им осознать свою роль в этом процессе, предлагать интересные формы совместной деятельности, делиться опытом и успехами. Финансовая грамотность — это та сфера, где семейный пример играет решающую роль, а дошкольная организация — важный помощник в ее становлении.

Выбор методов и форм работы должен быть гибким и адаптированным под возрастную группу, интересы и индивидуальные особенности детей. Важно, чтобы педагог создавал атмосферу свободы, поддержки и совместного открытия нового. Только в таких условиях формирование финансовой грамотности будет неформальным, живым и запоминающимся процессом.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Развитие финансовой грамотности у детей дошкольного возраста — это инвестиция в их будущее. Уже с раннего возраста ребенок способен усваивать простые, но важные финансовые понятия: деньги, покупка, сбережения, потребности и желания. Именно в этот период формируются первые поведенческие модели, которые затем закрепляются и переносятся во взрослую жизнь.

Финансовое воспитание в дошкольном возрасте должно проходить в доступной, игровой и наглядной форме. Использование сюжетно-ролевых игр, сказок, практических заданий, совместных семейных обсуждений помогает ребенку не просто узнавать о деньгах, но и применять полученные знания на практике — пусть и в самых простых ситуациях.

Важно помнить:

Финансовая грамотность — это не только умение считать деньги, но и способность планировать, анализировать, делать выбор.

Родители и педагоги играют ключевую роль: именно они закладывают основы ценностного отношения к деньгам, учат разумному потреблению, ответственными финансовым решениям.

Финансовая культура — это часть общей культуры человека. Она помогает воспитывать самостоятельных, ответственных, уверенных в себе личностей.

Дошкольный возраст — идеальное время для того, чтобы в ненавязчивой, интересной форме познакомить ребенка с базовыми понятиями и навыками. Поддержка взрослых, эмоциональный отклик и положительные примеры создают благоприятную среду для формирования устойчивых поведенческих установок.

Таким образом, обучение финансовой грамотности не просто развивает интеллект и практические навыки ребенка — оно закладывает основу для его будущего благополучия, уверенности и успеха в жизни.

ПРАКТИЧЕСКИЕ СОВЕТЫ РОДИТЕЛЯМ ПО ФОРМИРОВАНИЮ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

ФОРМИРУЙТЕ У ДЕТЕЙ РАЗУМНЫЕ ПОТРЕБНОСТИ

1. Расскажите ребенку, какие потребности есть в вашей семье. Объясните, что в первую очередь деньги, которые вы зарабатываете, необходимо тратить на удовлетворение основных потребностей: оплата коммунальных счетов, покупка продуктов, одежды, лекарств и др.

Составьте вместе с ребенком схему-коллаж, наглядно изображающую потребности семьи и предметы их удовлетворения (потребность в еде – продукты, потребность в жилье – оплата коммунальных счетов, потребность в одежде – вещи и т. п.).

Слушая детские «я хочу», почаще спрашивайте: «А зачем тебе это?». Постройте диалог так, чтоб ребенок понял, что оплата счетов по коммунальным услугам и покупка продуктов, лекарств – куда важнее желаний ваших или его.

2. Планируя посещение супермаркета, привлекайте ребенка к подготовке к этому походу. Заранее продумайте покупки, обсудите это с ребенком. Вместе с ним вырежьте и приклейте на лист бумаги картинки товаров, которые нужно купить.

Придя в супермаркет, попросите ребенка найти на полках то, что вы планировали приобрести. Пусть он научится выбирать, анализировать существующие альтернативы между хорошим и плохим, между дорогим и дешевым и т. д.

Ребенок, путешествуя по супермаркету, по картинкам отслеживает, что вы кладете в корзину. Это отвлечет его от полок с красивыми игрушками, а вас избавит от капризов и незапланированных трат. Придя домой, разберите то, что вы купили вместе с ребенком, и еще раз попросите его проговорить, для чего это необходимо (какую потребность удовлетворяет этот товар). Похвалите ребенка за оказанную вам помощь.

УЧИТЕ ДЕТЕЙ ВИДЕТЬ СВЯЗЬ МЕЖДУ ТРУДОМ И ДЕНЬГАМИ

Ребенок должен понимать, что деньги просто так никто не дает.

1. Расскажите ребенку о своей профессии, где вы работаете, чем занимаетесь.

Если существует возможность, возьмите ребенка с собой на работу, познакомьте со своими коллегами, объясните, как важен труд каждого работника в общих результатах, которых вы достигли. Не следует скрывать и негативные стороны профессии, например: «У корректора, редактора, ученого, писателя, архитектора устают глаза, ему много приходится читать, писать, работать с чертежами; у полицейского – очень опасная работа» и т. д.

У ребенка должно складываться объективное, реальное представление о той или иной профессии.

2. Играйте с ребенком «В профессии». Выполняя работу по дому, предложите ребенку на время «стать тележурналистом» и подготовить передачу «Полезные советы». Пусть он возьмет у вас интервью на темы: «Как приготовить вкусный суп», «Как пришить пуговицу», «Как почистить ковер?» и др.

УЧИТЕ РЕБЕНКА ВЫБИРАТЬ И ПОКУПАТЬ ТОВАР

1. Совершите с ребенком совместный поход в супермаркет. Покажите ему, где находятся различные товары: хлебобулочные, молочные, канцелярские, игрушки и т. п. Обратите его внимание на разнообразие форм, размеров, яркость оформления товарной продукции: сок в маленьких пакетиках и в больших, в банках, в бутылках, хлеб: белый, черный, маленький и большой (кирпичиком и круглый). Объясните, что нужно выбирать именно тот товар, который вам нужен, обращая внимание на цену, срок годности, качество.

Расскажите ребенку, что надо разумно подходить к количеству покупаемого товара, приобретать ровно столько, сколько требуется. Даже если товар недорогой, его не нужно покупать очень много, так как он может испортиться.

2. Обратите внимание ребенка на то, как можно расплатиться за покупки: наличными деньгами или при помощи карточки. Расскажите, какие преимущества имеет каждый способ оплаты (при оплате по карточке – не требуется сдача, оплата наличными деньгами заставляет рассчитывать средства, так как карманная наличность всегда ограничена).

3. Перед походом в магазин обсудите с ребенком, что вы будете покупать. Покажите ему еженедельные рекламные буклеты с товаром, который продается в магазине, и расскажите, как можно сэкономить деньги, покупая товары со скидкой.

УЧИТЕ РЕБЕНКА СЧИТАТЬ ДЕНЬГИ

1. Поручите ребенку собирать ваши мелкие монеты и складывать в баночки (коробочки). Вместе с ребенком подсчитайте деньги, которые он собрал за неделю. Расскажите, что можно купить за эту сумму. Поговорите с ребенком о том, что любые деньги выплачены за труд и к ним следует относиться с уважением.

2. почаще берите ребенка с собой в магазин за покупками. Так дети будут знать стоимость окружающих вещей и поймут, что все продукты, одежда, игрушки оплачиваются деньгами, полученными родителями за труд.

3. Не оставляйте без внимания испорченные ребенком одежду, книжки, игрушки.

Отсчитайте и покажите ребенку сумму денег, которую вы потратили, чтобы приобрести ту или иную испорченную вещь. Объясните, что новая покупка этой вещи потребует такого же количества денег. Ребенок не должен привыкать к тому, что все, что ломается, тут же заменяется новым. Ребенку

должна стать очевидна причинно-следственная цепочка: он испортил вещь, и теперь ее у него нет.

Предложите ребенку вместе починить испорченное.

УЧИТЕ РЕБЕНКА ПЛАНИРОВАТЬ СЕМЕЙНЫЙ БЮДЖЕТ

1. Составьте совместно с ребенком таблицу семейных расходов за неделю (месяц). Таблица может включать в себя разделы: продукты питания, сладости, одежда, коммунальные услуги, игрушки, проезд, лекарства, крупные покупки и развлечения.

2. Чтобы ребенку было интереснее, обозначьте каждый раздел таблицы рисунком символом.

3. Заполняйте таблицу ежедневно. Например, если вы покупали молоко, хлеб, масло, пусть ребенок приклеит звездочку в разделе «Продукты питания». Купили игрушку, книгу – звездочку в разделе «Игрушки».

4. В конце недели подведите итоги. На что больше всего расходовалось денег? Какие разделы оказались пустыми?

5. Вместе с ребенком сделайте вывод о том, что на крупные покупки необходимо экономить.

6. Разработайте вместе с ребенком и запишите правила или советы «Как можно сэкономить семейный бюджет?».

ДИДАКТИЧЕСКИЕ ИГРЫ ПО ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ ДОШКОЛЬНИКОВ

Дидактическая игра «Дороже-дешевле»

Цель: формировать знания детей о различных типах продуктов; учить использовать в практике анализировать товар, применять арифметические действия, раскладывая в последовательности от дешевого к дорогому и наоборот.

Материал: карточки с изображением продуктов, монеты.

Ход: 1-вариант. Детям предлагаются карточки, они должны расположить продукты питания по возрастанию от дешевого к дорогому и наоборот.

2-вариант. Детям даются карточки с продуктами питания, дети должны приблизительно соотнести цену товара с продуктом питания.

Дидактическая игра «Профессии»

Цель: научить детей устанавливать взаимосвязь между результатами труда и профессией человека. Воспитывать интерес детей к разным профессиям и их важности в жизни человека.

Материал: карточки с изображением профессий.

Ход: ребенок, соотносит профессию с предметами, которыми он пользуется.

Соотнося карточки, ребенок говорит о важности этой профессии или о родителях, у которых такая профессия.

Сюжетно-дидактическая игра «Банк»

Цель: показать принципы работы банка, рассказать о работниках работающих в банке и об операциях проводимые в банке.

Материал: игровые деньги: монеты и банкноты. Предметы для игры.

Ход: воспитатель детям предлагает ситуацию игры в банк. Распределяются роли между детьми. Сотрудники банка занимают свои места. Остальные дети – это клиенты.

В банке есть консультанты, они оформляют карты на каждого клиента, выдают валюты или меняют их.

Так же в банке есть банкомат. В банкомате посетители получают деньги с помощью сберкарты. Вставляют деньги в специальное окошечко, набирают пинкод, выполняют определенные функции (снять наличные), затем забирают карту и деньги в окошечке.

Так же в банке есть управляющий. Управляющий банка напоминает работникам их обязанности. Принимает на работу новых сотрудников, стимулирует желание работать. В ходе игры разыгрываются разные ситуации.

Дидактическая игра «Магазин»

Цель: формировать у детей уверенность, способность контактировать с окружающим миром. Воспитывать уважение к любой работе.

Материал: атрибуты для магазина: деньги, ценники, чеки, муляжи овощей и фруктов, игрушки.

Ход: 1-вариант. Детям предлагается придумать название магазина. Что будет в магазине продаваться и рекламу об открытии магазина. Дети рисуют рекламу и представляют ее.

2-вариант. Детям раздается определенная купюра, и дается задание купить на эти деньги какой-нибудь товар в магазине. Дети самостоятельно считают и выбирают товары.

Дидактическая игра «Не ошибись»

Цель: закрепить знания детей об очередности приобретения продукта; формировать умение определять закономерную цепочку действий, связанных один сюжетом.

Материал: сюжетные картинки.

Ход: ребенку предлагаются сюжетные картинки, по которым ему необходимо будет составить рассказ, соблюдая последовательность.

Дидактическая игра «Придумай и нарисуй»

Цель: расширять представления детей о деньгах; учить придумывать и рисовать валюты.

Материалы: карандаши, фломастеры, бумага.

Ход: детям предлагается придумать и нарисовать свою валюту. В процессе рисования они должны придумать название валюты и где она будет использоваться.

Дидактическая игра «Копилка»

Цель: расширять представление детей о денежных средствах.

Материалы: копилка, монеты.

Ход: детям предлагаются монеты и копилка. Воспитатель читает детям загадки, ребенку который дал правильный ответ, дается монета, которую он кладет в копилку. По окончании загадок дети считают монеты в копилке.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения (приказ МП РК от 3 августа 2022 года №348);
2. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения (приказ МОН РК от 12 августа 2016 года №499);
3. План работы по реализации программы воспитания «Біртұтас тәрбие» в организациях образования (приложение 2 к приказу и.о. МП РК от 30 июля 2024 года №194);
4. <https://ds4abinsk.ru/wp-content/uploads/2023/10/Пособие-Детско-родит.клуб-Карпенко-Т.В..pdf>

СОДЕРЖАНИЕ

1	Пояснительная записка	19
2	Основные направления работы по формированию финансовой грамотности у детей дошкольного возраста	20
3	Методы и формы работы по формированию финансовой грамотности у детей дошкольного возраста	22
4	Заключение	26
5	Приложение 1 Практические советы родителям по формированию финансовой грамотности у детей дошкольного возраста	27
6	Приложение 2 Дидактические игры по финансовой грамотности дошкольников	30
7	Список использованной литературы	32